

Sygn. akt IV CSK 418/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Wojciech Katner (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

SSN Bogumiła Ustjanicz

Protokolant Hanna Kamińska

w sprawie z powództwa Parafii Ewangelicko - Augsburgskiej w B.
przeciwko Gminie B.
z udziałem interwenienta ubocznego po stronie pozwanej Skarbu Państwa -
Wojewody [...]
o przywrócenie prawa własności ewentualnie o zapłatę,
oraz z powództwa Parafii Ewangelicko - Augsburgskiej w T.
przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie [...]
o zapłatę,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej
w dniu 27 lutego 2013 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej Parafii Ewangelicko - Augsburgskiej
w B.
od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]
z dnia 20 stycznia 2012 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 30 czerwca 2011 r. w sprawie przeciwko Gminie B., Sąd Okręgowy w B. przywrócił stronie powodowej - Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w B. prawo własności wydzielonej fizycznie części nieruchomości, z nieruchomości położonej w B., przy ul. S. 42, dla której Sąd Rejonowy prowadzi księgę wieczystą nr KW 1[...], oznaczonej jako działka nr 19 w obrębie nr 95 - w zakresie fizycznie wydzielonej części nieruchomości, oznaczonej w projekcie podziału z dnia 20 października 2010 r. nr 4016/10, sporządzonym przez biegłego sądowego geodetę inż. K. B. i przyjętej do Państwowego Zasobu Geodezyjnego i Kartograficznego jako działka nr 19/2 o powierzchni 0,8418 ha; oddalił powództwo Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w B. w pozostałej części, tj. w zakresie żądania przywrócenia własności nieruchomości położonej w B. przy ul. W. 5, oznaczonej jako działka 35, wpisanej w księdze wieczystej KW 3[...], prowadzonej przez Sąd Rejonowy w By.; umorzył postępowanie w części dotyczącej przywrócenia powódce - Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w B. prawa własności pozostałej części nieruchomości położonej w B., przy ul. S. 42, dla której Sąd Rejonowy w B. prowadzi księgę wieczystą nr KW [...]. Ponadto rozstrzygnął o kosztach procesu, zasądzając od pozwanego Miasta B., co zostało następnie sprostowane na Gminę B., na rzecz powodowej Parafii, kwotę 6243 złotych tytułem kosztów procesu.

Wskazany wyrok Sąd Okręgowy w B. zasądził w sprawie z powództwa Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w T. przeciwko pozwanemu Skarbowi Państwa - Wojewodzie [...] kwotę 10 192 000 złotych z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu w wysokości 11 050 złotych. Rozstrzygnięcie w zakresie dotyczącym powództwa Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w T. nie było kwestionowane przez żadną ze stron i uprawomocniło się z wyjątkiem postanowienia o kosztach, na które powódka złożyła zażalenie. Uprawomocniło się również rozstrzygnięcie w tym samym wyroku, przywracające powódce Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w B. prawo własności nieruchomości położonej w B. przy ul. S. 42.

Powodowa Parafia wniosła apelację w części oddalającej powództwo o przywrócenie własności nieruchomości położonej w B., przy ul. W. 5 oraz zakwestionowała rozstrzygnięcie o kosztach procesu.

W wyniku rozpoznania apelacji - Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 20 stycznia 2012 r. zmienił zaskarżony wyrok w części dotyczącej zasądzenia kosztów i podwyższył je na rzecz powódki - Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w T. do kwoty 19 800 złotych, a na rzecz powódki - Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w B. do kwoty 16 830 złotych, w pozostałym zakresie oddalił apelację powódki – Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w B. oraz zażalenie powódki - Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w T., a także zasądził od Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w B. na rzecz pozwanej Gminy B. kwotę 5 400 złotych z tytułu zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. Oddalenie apelacji w odniesieniu do rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji o oddaleniu żądania przywrócenia własności nieruchomości przy ul. W. 5 w B., zostało oparte na treści art. 40 ust. 4 ustawy z dnia 13 maja 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 73, poz. 323, dalej jako ustawa), który stanowi o niemożności naruszenia w postępowaniu regulacyjnym, dotyczącym przywrócenia własności przejętej na rzecz Skarbu Państwa praw nabytych przez niepaństwowe osoby trzecie, a w szczególności przez inne kościoły i związki wyznaniowe oraz rolników indywidualnych. W myśl art. 40 ust. 3 ustawy, jeżeli własność nieruchomości nie może zostać przywrócona, to przyznaje się nieruchomości zamienną, a jeżeli to jest niemożliwe lub natrafia na przeszkody trudne do przewyciężenia, ustalane jest odszkodowanie na podstawie przepisów wyłączeniowych. Powódka - Parafia Ewangelicko-Augsburska w B. zmodyfikowała w toku procesu żądanie dotyczące nieruchomości przy ul. W. 5 w B., poprzez cofnięcie żądania ewentualnego o zapłatę odszkodowania, domagając się wyłącznie przywrócenia własności tej nieruchomości. Ze względu na wniesienie przez Gminę B. w 1995 r., a więc przed wszczęciem przez powódkę postępowania regulacyjnego, aportu w postaci prawa użytkowania wieczystego nieruchomości przy ul. W. 5 do Administracji Domów Mieszkalnych ADM spółki z o.o. na pokrycie udziałów w tej spółce, będącej jednoosobową spółką Gminy B., jednak odrębną od

pozwanej Gminy i będącą niepaństwową osobą prawną, na podstawie powołanego art. 40 ust. 4 ustawy nie można było, zdaniem Sądu, uwzględnić powództwa.

W skardze kasacyjnej zaskarżającej wyrok Sądu Apelacyjnego w części dotyczącej oddalenia powództwa, powodowa Parafia Ewangelicko-Augsburska w B. zarzuciła temu wyrokowi naruszenie art. 40 ust. 4 ustawy przez błędną wykładnię oraz niewłaściwe zastosowanie oraz przyjęcie, że przedmiotowa nieruchomości stanowi majątek niepaństwowej osoby trzeciej w rozumieniu tego przepisu i będąc nadal własnością pozwanej Gminy nie podlega przywróceniu na rzecz powódki; art. 42 ustawy przez jego błędną wykładnię ze względu na przyjęcie, że majątek nieruchomy Gminy nie podlega postępowaniu na podstawie art. 40 i 41 ustawy, jeżeli został przez Gminę wniesiony jako aport do spółki z o.o., stanowiącej własność Gminy; art. 40 ust. 1 i 4 ustawy przez przyjęcie, że ADM Spółka z o.o. będąca użytkownikiem wieczystym przedmiotowej nieruchomości jest niepaństwową osobą trzecią w rozumieniu art. 40 ust. 4 ustawy. Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części przez uwzględnienie powództwa, ewentualnie o uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istotą skargi kasacyjnej jest żądanie powodowej Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w B. przywrócenia w naturze własności nieruchomości przy ul. W. 5 w B. Zrealizowanie tego żądania zależy od rozważenia, czy na gruncie przepisów powołanej ustawy zachodzi przypadek wyłączający w postępowaniu regulacyjnym, a także sądowym, roszczenie o przywrócenie własności ze względu na nabycie praw do nieruchomości przez niepaństwową osobę trzecią (art. 40 ust. 4 ustawy). Gdyby tak było, stronie powodowej pozostałoby roszczenie odszkodowawcze od Skarbu Państwa, gdyż nie było możliwe przekazanie mienia zamiennego, jako że w postępowaniu regulacyjnym powodowa Parafia nie przyjęła propozycji takiego mienia, zaofiarowanego przez Gminę. Jednak z żądania odszkodowania powodowa Parafia w toku procesu zrezygnowała, ograniczając roszczenie tylko do wydania nieruchomości. Skarżący odwołał się do wyjątkowego charakteru wyłączenia zawartego w art. 40 ust. 4 ustawy, ze względu, jak stwierdził na wolę ustawodawcy

w tej ustawie, aby wskazane w nim podmioty miały poczucie trwałości i bezpieczeństwa prawnego, co dotyczy wymienionych w tym przepisie w szczególności innych kościołów i związków wyznaniowych oraz rolników indywidualnych.

W okolicznościach sprawy ustalone zostało, że należąca do powodowej Parafii przed II wojną światową nieruchomość przy ul. W. 5, została orzeczeniem Urzędu do Spraw Wyznań z 1962 r. znacjonalizowana, a następnie mienie to zostało skomunalizowane *ex lege* na rzecz Gminy B., na podstawie ustawy z dnia 10 maja 1990 r. Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 32, poz. 191 ze zm., dalej jako ustawa). Z kolei, będąca właścicielką tej nieruchomości Gmina B., w końcu grudnia 1993 roku założyła firmę pod nazwą ADM spółka z o. o., na rzecz której ustanowiła na tej nieruchomości w 1995 r. użytkowanie wieczyste i wniosła je jako aport Gminy do tej Spółki. ADM spółka z o.o. powstała w wyniku przekształcenia istniejącego już wcześniej zakładu budżetowego pozwanej Gminy, który użytkował przedmiotową nieruchomość. Rodzi się zatem pytanie, czy w tej sytuacji można mówić o ADM spółce z o.o., której udziały w całości są własnością pozwanej Gminy, jako o niepaństwowej osobie trzeciej, czy też przesłanka ta, wyłączająca przywrócenie własności na podstawie art. 40 ust. 4 ustawy nie wystąpiła.

Prima facie wydaje się, że odpowiedź będzie prosta, ponieważ spółka z o.o. będąca osobą prawną pozostającą własnością samorządowej osoby prawnej, jaką jest gmina jest zapewne osobą prawną niepaństwową. Jednak udzielenie odpowiedzi na postawione pytanie jest bardziej skomplikowane i wymaga analizy zespołu przepisów, częściowo powołanych w skardze kasacyjnej.

Niewątpliwie osoba prawna, jaką jest spółka z o.o. stanowi odrębny podmiot prawa od wspólników, będących jej udziałowcami, niezależnie od tego, czy jest ich wielu, czy jest to spółka jednoosobowa, z udziałami należącymi do jednej osoby, fizycznej lub prawnej. W orzecznictwie i doktrynie zgodnie się przyjmuje, że kapitałowe spółki handlowe w relacjach ze swoimi kontrahentami pozostają osobami trzecimi względem wspólników, to znaczy stosunki prawne w które wchodzi z innymi podmiotami, nie są jednocześnie stosunkami prawnymi

ze współnikami. Z założenia więc prawo, które posiada spółka z o.o. jest jej prawem wyłącznym, a nie związanym prawnie z podmiotem to prawo ustanawiającym lub je wnoszącym jako aport, pokrywający nim swój udział. W niniejszej sprawie takim aportem jest użytkowanie wieczyste ustanowione umownie przez pozwaną Gminę i wniesione na poczet udziałów w ADM spółce z o.o. W tym zakresie oceny prawne Sądu Apelacyjnego są trafne, podobnie jak i co do tego, że spółka z o.o., której udziały są w całości własnością Gminy, a więc samorządowej osoby prawnej jest niepaństwową osobą prawną. Należy stwierdzić, że z punktu widzenia prawa rzeczowego własność ADM spółki z o.o. jest jej własnością, pozostając postacią własności komunalnej.

Podobnie należy ocenić użytkowanie wieczyste, które jest wprawdzie prawem na nieruchomości będącej własnością Skarbu Państwa lub osoby prawnej samorządu terytorialnego (art. 232 § 1 i 2 k.c.), ale jest prawem rzeczowym, zbywalnym, podobnym do prawa własności (art. 233 k.c.) i odrębnym od własności gruntu, na którym jest ustanowione. Grunt w niniejszej sprawie pozostał własnością Gminy, a budynek, ze względu na istotę użytkowania wieczystego jest własnością Spółki (art. 235 k.c.), w której wszystkie udziały należą do Gminy. Wniesienie udziałów do spółki jest wprawdzie przeniesieniem wnoszonego prawa z udziałowca na spółkę, ale jest to jednocześnie rozporządzenie prawem na rzecz podmiotu, którego udziałowiec staje się właścicielem (w spółce jednoosobowej) albo współwłaścicielem (w spółce wieloosobowej). W szczególności w spółce jednoosobowej widoczna jest jedność własności współnika i spółki, w której wykonywanie uprawnień właścicielskich przez współnika i spółkę odpowiada jednakowo treści art. 140 k.c. Wniesienie aportu do spółki przez współnika nie jest więc równoznaczne z jego sprzedażą przez zbywcę na rzecz nabywcy, w której to umowie sprzedawca traci prawo rzeczowe do sprzedanej rzeczy w zamian za uzyskaną cenę, a strony tej umowy są z założenia różnymi podmiotami, i prawnie i ekonomicznie. W przypadku stosunku spółki ma się do czynienia ze swoistym przeniesieniem własności wkładu współnika do spółki, nie bez powodu określanym odrębnym mianem od przeniesienia, a mianowicie – wniesieniem wkładu. Jest to szczególnie widoczne w spółce tworzonej przez jednego współnika, która jako jednoosobowa spółka z ograniczoną odpowiedzialnością dopiero niedawno

została zaakceptowana w niektórych systemach prawnych, w tym także w ustawodawstwie polskim. Pozostawanie własności wszystkich udziałów spółki kapitałowej w ręku podmiotu ją tworzącego nie może pozostać bez wpływu na ocenę statusu tej własności.

Należy zatem rozważyć treść i *ratio legis* art. 40 ust. 4 w powiązaniu z art. 42 ustawy. Według art. 40 ust. 4 ustawy chodzi o niepaństwowe osoby trzecie, co Sąd Apelacyjny uznał za przesądzające, skoro ADM spółka z o.o. jest w relacjach Gminy z innymi podmiotami niepaństwową osobę trzecią. Trzeba również uznać, że spółka ta jest osobą trzecią wobec Gminy, tak samo, jak wymienione w powołanym przepisie inne kościoły, związki wyznaniowe i rolnicy indywidualni, którzy wbrew twierdzeniom skarżącego nie są wymienieni jako jedyne podmioty, o które może chodzić. W powoływanej przez skarżącego uchwale Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 1992 r., sygn. akt W 11/91 wskazuje się równolegle na korporacyjne osoby prawne (spółki, spółdzielnie). Należy przyjąć, że zawarty w ustawie zakaz naruszania przez wyniki postępowania regulacyjnego (i sądowego - art. 45 ustawy) praw nabytych przez niepaństwowe osoby trzecie, ze szczególnym wskazaniem o jakie to osoby może chodzić, oznacza tylko tyle, co odmówienie ochrony w ogólności państwowym osobom trzecim. Są to odrębne od Skarbu Państwa osoby prawne, do których odnoszą się przepisy o odrębności prawnej państwowych osób prawnych oraz wzajemnego nieponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania, co dotyczy również relacji odnoszących się do samorządowych osób prawnych (art. 34 i 40 k.c.). Mimo odrębności prawnej tych podmiotów ustawodawca zdecydował jednak, że mogą one stać się uczestnikami postępowania regulacyjnego wszczętego na podstawie art. 40 ust. 1 w związku z art. 39 ust. 1 i 2 ustawy oraz sądowego na podstawie art. 45 ust. 1 ustawy.

Podobne unormowanie do zawartego w art. 40 ust. 4 ustawy znajduje się w art. 61 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w RP (Dz.U. Nr 29, poz. 154 ze zm.) oraz w art. 47 ust. 2 ustawy z dnia 4 lipca 1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego (Dz.U. Nr 66, poz. 287 ze zm.). Z kolei, w późniejszych ustawach odnoszących się do Kościoła Katolickiego Mariawitów w RP z dnia 20 lutego 1997 r. (Dz.U. Nr 41, poz. 252 ze zm., art. 47 ust. 2) oraz do Kościoła

Adwentystów Dnia Siódmego w RP z dnia 30 czerwca 2005 r. (Dz.U. Nr 97, poz. 481 ze zm., art. 33a ust. 1) jest mowa o nienaruszaniu praw niepaństwowych i niesamorządowych osób prawnych.

Ze wskazanych regulacji wynika, że zamysłem ustawodawcy było niespowodowanie poprzez decyzje regulacyjne dotyczące majątku wymienionych Kościołów wzruszania tytułów prawnych podmiotów, których majątek miał źródło w mieniu państwowym, ale w wyniku zmian ustrojowych stał się własnością niepaństwową i, w niektórych wypadkach, także niesamorządową.

To ostatnie odnosi się do lat późniejszych, kiedy albo już nastąpiła komunalizacja majątku państwowego po 1990 r., albo znajdowała się ona w początkowej fazie. Charakterystyczny jest bowiem wspomniany wcześniej art. 42 ustawy (podobnie art. 50 powołanej ustawy dotyczącej Kościoła Prawosławnego), według którego nieruchomości przekazane gminie na podstawie powołanej wcześniej ustawy wprowadzającej ustawę o samorządzie terytorialnym z 1990 r. podlegają postępowaniu regulacyjnemu, o którym mowa w art. 40 i 41 ustawy. Na gruncie tego przepisu nie są więc chronione przed roszczeniami kościelnych osób prawnych także te nieruchomości, które stały się własnością komunalną dzięki uwłaszczeniu ustawowemu, a będące przedtem własnością państwową. W świetle więc art. 42 ustawy, jeżeli przedmiotowa nieruchomość w niniejszej sprawie pozostawałaby nadal własnością pozwanej Gminy i nie byłoby ustanowione użytkowanie wieczyste na rzecz osoby trzeciej, to nie miałyby do niej zastosowania art. 40 ust. 4 ustawy.

W powołanym przepisie jest mowa wyłącznie o prawach nabytych przez niepaństwowe osoby prawne. Z ustaleń wynika, że ADM spółka z o.o. powstała zanim w maju 1994 r. została uchwalona ustawa o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP. W akcie notarialnym z grudnia 1993 r., tworzącym ADM jako jednoosobową Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z przekształcenia wcześniejszej jednostki budżetowej Gminy, została wymieniona przedmiotowa nieruchomość jako wkład Gminy do tej Spółki w zamian za udziały oraz, że pozwana Gmina w maju 1995 r., a więc na ponad rok przed wszczęciem postępowania regulacyjnego przez powodową Parafię w lipcu 1996 r., ustanowiła

użytkowanie wieczyste na rzecz tej Spółki. Wobec niej ograniczenie wskazane w art. 40 ust. 4 w związku z art. 42 ustawy nie powinno zatem mieć zastosowania. Biorąc pod uwagę czas oraz uwarunkowania społeczne i gospodarcze, w jakich powstawały analizowane tu przepisy, trudno wymagać od ustawodawcy, aby mając świadomość możliwości dalszego dysponowania majątkiem, na którym uwłaszczył gminy jako komunalne osoby prawne, ograniczył to dysponowanie bardziej, niż przez odwołanie się do uwłaszczenia powołaną ustawą samorządową z 1990 r. i wiążąc jej zastosowanie tylko z osobami prawnymi samorządu terytorialnego, a nie wszelkimi podmiotami reprezentującymi własność komunalną.

W podanym stanie prawnym do niesamorządowych podmiotów z pewnością zaliczałyby się spółka z o.o., w której, poza udziałami należącymi do samorządowej osoby prawnej (jak gmina) byłyby udziały podmiotów reprezentujących własność innych osób. Byłaby to podobna sytuacja, jak w przypadku państwowych osób prawnych, które są takowymi tylko w razie bycia właścicielami całego majątku (całość udziałów państwowych w spółkach handlowych). Taki, trafny punkt widzenia wynika z utrwalonego w tej mierze orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. uchwały z dnia 10 stycznia 1992 r., III CZP 140/91, OSNC 1992, nr 6, poz. 109 oraz z dnia 19 maja 1992 r., III CZP 49/92, OSNC 1992, nr 11, poz. 200). Zostało ono następnie potwierdzone przez art. 1a wprowadzony do ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa przez ustawę z dnia 5 grudnia 2002 r. zmieniającą powołaną ustawę (Dz. U. Nr 240, poz. 2055 ze zm.). Jednakże odrębnymi od siebie państwowymi osobami prawnymi są Skarb Państwa i inne osoby prawne, reprezentujące mienie państwowe (art. 44¹ § 1 k.c.). Przenosząc taki punkt widzenia na własność komunalną - komunalną osobą prawną jest tylko taka spółka z o.o., w której wszystkie udziały są własnością komunalną, co nie jest tożsame z jednostką samorządu terytorialnego, jaką ta spółka handlowa już nie jest i nie ma znaczenia, że jest ona wyłącznym właścicielem udziałów w tej spółce. Spółka ta jest podmiotem własności komunalnej, ale nie jest przez to tożsama z jednostką samorządu terytorialnego, którą pozostaje sama gmina (odpowiednio powiat i województwo samorządowe). Różnica między istotą osoby prawnej samorządu terytorialnego a kapitałową spółką handlową ma znaczenie w wypadku relacji prawnych między pozwaną Gminą

a ADM Spółką z o.o. Z kolei, nie byłaby własnością komunalną spółka, której udziały byłyby mieszane, czyli dzielone między komunalną osobę prawną i inne podmioty, a także, gdyby wszystkie udziały należały do niekomunalnych osób prawnych.

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy należy więc stwierdzić, że z pewnością nie można by oczekiwać niezastosowania art. 40 ust. 4 ustawy, gdyby przedmiotowa nieruchomości stała się własnością niekomunalnej osoby prawnej przez to, że pozwana Gmina miałaby w niej tylko część, nawet znaczną swoich udziałów. Skoro jednak Gmina jest właścicielką wszystkich udziałów, to ADM spółka z o.o. pozostaje komunalną osobą prawną, ale nie jest to tożsame z samym podmiotem samorządowym, jakim jest pozwana Gmina. Stwierdzenie, że chodzi o komunalną osobę prawną nie wystarczy do niezastosowania art. 40 ust. 4 ustawy wobec ADM spółki z o.o. Po pierwsze, w art. 40 ust. 4 ustawy jest mowa tylko o niepaństwowym osobach prawnych, a dopiero w późniejszych ustawach o stosunku Państwa do innych kościołów występuje także własność samorządowa. Po drugie, ma rację Sąd Apelacyjny, że ADM spółka z o.o. jest osobą trzecią względem strony powodowej, o czym świadczy choćby nie branie przez nią udziału w niniejszym postępowaniu sądowym, a wcześniej w postępowaniu przed Komisją Regulacyjną, o której mowa w art. 43 - 45 ustawy i której zespół nie uzgodnił orzeczenia, co stało się przyczyną obecnego procesu. Jest oczywiste, że przywrócenie własności przedmiotowej nieruchomości na rzecz powodowej Parafii naruszyłoby prawa tej osoby prawnej, zwłaszcza przez to, że wygasłoby użytkowanie wieczyste oraz związana z nim własność budynku.

Dlatego należy uznać, że choć powodowej Parafii - co zostało powyżej wykazane – służyło roszczenie na podstawie art. 40 ust. 1 w związku z art. 45 ustawy, to było ono ograniczone w zakresie możliwym do dochodzenia, a więc zgodnie z art. 40 ust. 3 ustawy - do żądania nieruchomości zamiennej i odszkodowania pieniężnego. Z ustaleń, poczynionych w toku procesu wynika, że przyznanie nieruchomości zamiennej okazało się niemożliwe, co według art. 40 ust. 3 ustawy ograniczyło roszczenie do odszkodowania. Ze względu jednak na zrezygnowanie powodowej Parafii w toku postępowania z roszczenia odszkodowawczego i domagania się jedynie przywrócenia własności, należy uznać

w wykazanych okolicznościach sprawy, że oddalenie powództwa, a następnie apelacji w tym zakresie jest zasadne.

Nie ma też racji skarżąca, że względu na charakter prawny użytkowania wieczystego, że rozstrzygnięcie takie jest wadliwe ze względu na powołaną wcześniej uchwałę Trybunału Konstytucyjnego z 1992 r., gdyż wprawdzie Trybunał akcentuje w uzasadnieniu ochronę własności nabytą przez osobę trzecią, ale czyni to z jednoczesnym podkreśleniem w uzasadnieniu (pkt 6 *in fine* uzasadnienia), że odzyskanie własności nieruchomości nie może prowadzić do naruszenia innych praw niż własność. W przypadku użytkowania wieczystego, a więc prawa podobnego w treści do prawa własności, ale jednak ustanawianego na cudzej nieruchomości jest szczególna sytuacja prawna, odmienna od tej, która cechuje ograniczone prawa rzeczowe na nieruchomości, nie wygasające w określonych prawem przypadkach wraz ze zmianą właściciela nieruchomości. Wygaśnięcie użytkowania wieczystego i własności budynków, będące konsekwencją przywrócenia stronie powodowej własności spornej nieruchomości stanowiłoby naruszenie prawa nabytego przez ADM spółkę z o.o. w sposób, o którym mowa w art. 40 ust. 4 ustawy. Tak więc przepis ten w powiązaniu z art. 40 ust. 1 i art. 42 ustawy nie został naruszony przez zaskarżony wyrok, a żądanie przywrócenia własności nieruchomości na podstawie art. 40 ust. 1 ustawy stanowi w myśl jej art. 40 ust. 4 naruszenie praw nabytych przez spółkę z o.o., utworzoną przez gminę, która wniosła do spółki aport w postaci ustanowionego użytkowania wieczystego na tej nieruchomości, będącej własnością gminy na podstawie przepisów o jakich mowa w art. 42 ustawy.

Mając to na uwadze należało na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzec jak w sentencji.

Żądanie przywrócenia własności nieruchomości na podstawie art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 13 maja 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 73, poz. 323 ze zm.) stanowi w myśl art. 40 ust. 4 tej ustawy naruszenie praw nabytych przez niepaństwową osobę trzecią, jaką jest spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, utworzona przez gminę, która wniosła do tej spółki aport w postaci ustanowionego

użytkowania wieczystego na tej nieruchomości, będącej własnością gminy na podstawie powołanych w art. 42 tej ustawy - przepisów ustawy z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz.U. Nr 32, poz. 191 ze zm.).